

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (51)

Вінниця, 2026

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367

Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 8 від 19 лютого 2026 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

*Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції*

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(51) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2026. 160с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2026

ЗМІСТ

ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

БАБІЙ АЛЛА, ІСКРА СВІТЛАНА ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ УНІКАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ЇЇ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ	3
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СМІРНОВА СВІТЛАНА, КОНІЧЕК ТЕТЯНА, ДУДКЕВИЧ НАТАЛІЯ ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ: УСНИЙ ЖУРНАЛ ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЮ-СЛОВЕСНИКУ	9
БЕРЕЖАНСЬКА ОЛЬГА МИСТЕЦЬКА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ АМАТОРСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	20

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНОЗНАВСТВА

БАДАЛОВА ЛЮДМИЛА ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	31
БАКАЛОВА НАТАЛІЯ ОСВІТА ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ДЕРЖАВИ	32
ДРОВОЗІЮК ЛІДІЯ ОСВІТА ЯК ЦІННІСТЬ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗРІЗ	35
МАШТАЛЯР ЙОСИП ВИХОВАННЯ ЧЕРЕЗ ЗВУК: ЯК СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ ФОРМУЄ ЦІННОСТІ МОЛОДІ	39
КОЛЕСНИК ОЛЕКСАНДР, КОЛЕСНИК ОЛЕНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ: МІЖ АКАДЕМІЧНОЮ ІСТОРІЄЮ ТА СУСПІЛЬНИМ ЗАПИТОМ	41
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, ЮРЧАК КРІСТІНА НОВИЙ ПРАВОПИС У ЗМІ: АНАЛІЗ ДОТРИМАННЯ НОРМ У ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ	51
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВІННИЦЬКОГО ПОВІТУ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	56

КУЛЬТУРА, НАУКА, ОСВІТА: СМИСЛОЖИТТЄВІ ЦІННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

РУДА ТЕТЯНА МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ	60
КОНОПКО ОЛЬГА КРОКУЮЧИ РАЗОМ: ЯК ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ ФОРМУЄ КОМАНДУ ОДНОДУМЦІВ	62
СТЕПОВА АЛЛА ОБРАЗИ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ У ХУДОЖНІХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ	66
ДИМІНСЬКА ВАЛЕНТИНА, ПЕКУРАРУ ЛЮДМИЛА ВЧИМОСЯ У КЛАСИКІВ	72
ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, ЦІСАР ІРИНА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТІТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	79
ХОМІЩЬКА НАТАЛІЯ, ІЩУК ВІКТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ	82

ШЕРШУН ГАЛИНА РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ СВІДОМОГО СТАВЛЕННЯ ДО БЕЗПЕКИ ЯК ЧАСТИНИ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ.....	85
МИХАЛЬЧИШИНА ЛАРИСА ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ДЕРЖАВИ НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ	87
ЛЕЛЯК ЛЮДМИЛА ПРОЦЕС РЕКРЕАЦІЇ ПІСЛЯ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ	90
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ РОЛЬ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	95
ЛИМАР ОЛЕНА ОСВІТА У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК ОСНОВА ПРОЗОРОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕСІВ	102
ПОХИЛЮК ОЛЕНА МОРАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	105
НЕЧИПОРЕНКО ТАЇСІЯ ДИТЯЧІ СВЯТА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ТВОРЧО. ВЕСЕЛО. ЦІКАВО.	107
НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ, СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	112
ТЕРЕЩУК АНДРІЙ ВАЛЕОЛОГІЧНА ТА МОРАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЦІ Я.-А. КОМЕНСЬКОГО	117
БУГА ОКСАНА, ДЯЧЕНКО ВІКТОРІЯ НАУКОВО-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК ТА ВМІННЯ ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ	121
ВДОВІНА КАТЕРИНА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ	124
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ	127
ВОЛКОДАВ ТЕТЯНА ЗАСТОСУВАННЯ МАТРИЧНИХ МЕТОДІВ У ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ ТА МОДЕЛЮВАННІ.....	131

МОВА І ЛІТЕРАТУРА У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

КУЦЕНКО ТЕТЯНА ІНОЗЕМНІ МОВИ ТА ЕТИКА МІЖНАЦІОНАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ШЛЯХ ДО ПОРОЗУМІННЯ	139
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	141
ГОЛОВАНЮК ВАЛЕНТИНА, ГЕДЗ ДАР'Я «ЖИТТЯ НА ОБОЧИНІ»: МАРГІНАЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ В РОМАНІ М. КАННІНГЕМА «ДІМ НА КРАЮ СВІТУ»	146
УСИК МАРІЯ СЛІПІ ПРОРОКИ ВОЛІ: ТРАГЕДІЯ ТА ТРИУМФ УКРАЇНСЬКОГО КОБЗАРСТВА.....	149
ШУЛИЧЕНКО ОЛЕКСІЙ ГАМЛЕТ ЯК ПРЕДСТАВНИК НОВОГО ПОКОЛІННЯ. ТРАГЕДІЯ І ТРИУМФ	152
ШЛІХТЕНКО ЮЛІЯ, КУЛІЧЕНКО АНГЛЕЛІНА-АНАСТАСІЯ THE USE OF FIGURATIVE LANGUAGE IN CONTEMPORARY ENGLISH SONG LYRICS.....	154
ЛОБОДА МАРІЯ АВТОРСЬКА ПОЕЗІЯ «Я – ТАНК, Я – ВІЙНА, Я – ВБИВАЮ».....	158
ВИМОГИ до написання статей	159

6. Тараненко О. О. Словотворення української мови в аспекті її сучасних системно-нормотворчих тенденцій (кінець XX – початок XXI ст.). *Мовознавство*. 2015. № 1. С. 3–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MoZn_2015_1_3 (дата звернення: 01.12.2025).

7. Український правопис. Нац. коміс. з правопису. Київ: Наукова думка, 2019. 276 с. URL: https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/2024/_2019.pdf (дата звернення: 01.12.2025).

Стаття надійшла до редакції

10 січня 2026р.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВІННИЦЬКОГО ПОВІТУ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

УДК 796:373.3 |.5(477.44) “189/191”

ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО

кандидат педагогічних наук, доцент

МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР

викладачі факультету педагогіки

та фінансово-економічної діяльності

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

На сучасному етапі розвитку нашої держави – України, однією із пріоритетних викликів існування її нації залишається питання збереження та зміцнення здоров'я українського народу, підвищення його фізичної підготовленості, особливо молодого покоління. Ця проблема має далеку історію від часів Козацької Держави до сучасної України.

Метою нашого дослідження є вивчення даного питання в одному із історичних етапів за часи окупації царської Росії у складу якої в той період перебувала українська земля.

Одним із завдань вивчення даної проблеми нами була досліджена друга половина ХІХ початок ХХ століть. Це час істотних перетворень у російській імперії спричиненою ганебною поразкою у Кримській війні, дипломатична ізоляція країни, економічна та фінансова криза викликали необхідність модернізації політичних, правових, військових та

культурних закладів відповідно до потреб та викликів суспільного життя. Реформи що проводились у 60 - 70 роках торкнулися і системи освіти.

Початкова освіта у царській Росії для дітей селян надавалась у сільських земських церковно-приходських та народних школах. Головним завданням цих навчальних закладів було розповсюдження рівня освіченості серед сільського населення. Дітей навчали рахувати, писати, читати, тоді як фізичному вихованню майже не приділялось ніякої уваги. Лише у 1873 році за наказом міністра народної освіти з'явився документ «Керівництво з гімнастики для сільських і народних шкіл, учительських семінарій з необхідними порадами та вказівками до викладачів». У вступній частині документа наголошувалось, що гімнастика запроваджується з метою підготовки хлопчиків для майбутньої військової служби. Фахівців з гімнастики не було,

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНОЗНАВСТВА

дисципліну рекомендувалось читати унтер-офіцерам і солдатам. Крім того, згідно з урядовими постановами, що стосувалися початкових шкіл, гімнастика не входила обов'язкових предметів. Тому ця дисципліна викладалась лише у небагатьох школах і зводилась до декількох стройових занять. Взимку через відсутність відповідних приміщень заняття з гімнастики взагалі не проводились. Про стан фізичної підготовленості випускників початкових шкіл можна зробити висновок з огляду стану призову новобранців до військової служби серед ремісників та селян. Так, у 1905 році на кожну сотню призовників припадало 21 особа, що були визнані непридатними у показниках фізичного розвитку.

Повна початкова освіта включала в себе вивчення предметів: російської граматики, правопису, арифметики, практичної геометрії, вітчизняної географії, історії, фізики, креслення, малювання, Закону Божого, крім того викладалися співи і гімнастика. Передбачалась посада вчителя гімнастики, притому ця дисципліна мала викладатись лише професіоналами, яких готувало лікарсько-гімнастичне товариство з 1864 року. Гімнастика викладалась у позакласний час і проводилась після уроків по три години на тиждень. Хлопчики займались стрибками, фехтуванням, плаванням, вправами на рухомих (м'ячі) і нерухомих приладах (перекладини, гімнастичні «козли», бруси) залежно від матеріальної забезпеченості освітнього закладу.

Значних змін у кінці 80 років XIX ст. зазнала середня освіта, так у 1864 р. прийнято Статут середньої школи, згідно якого гімназії розподілялись на два типи: класичні, які готували учнів до вступу до

університетів і реальні – до вищих технічних навчальних закладів. Згодом з'являються жіночі гімназії.

Змінилась нормативно-правова регламентація здорового способу життя. Урядовими постановами почав регулюватися розпорядок дня не лише в гімназії, а й удома. День розпочинався о 06:00, одна година відводилась на молитву та вживання чаю. З 7-ї години до 9-ї гімназисти мали повторювати уроки. Навчання проводилось з 9:00 до 14:30 години. Перерва між заняттями тривала 20 хвилин. Кожен урок тривав не більше 60 хвилин, згодом 55 хвилин. Три години виділялось на підготовку домашніх завдань. Неділя вважалась вихідним днем.

Найбільш очікуваним періодом у житті дітей були літні канікули. Постановою Міністерства Народної освіти 1900 р. на період літнього відпочинку організовувались мандрівки, екскурсії та дачі-колонії на зразок сучасних (дитячих оздоровчих) таборів.

Уже на початку XIX ст. стало зрозуміло, стан здоров'я, рівень фізичної підготовленості не задовольняє потребу молодого покоління. На той час в країні ніхто не займався питаннями фізичної підготовки, не було ніяких спортивних кружків у яких діти і підлітки мали розвивати та підвищувати рівень фізичних якостей, виробляти необхідні уміння й навички. Влітку багато юнаків і дівчаток каталися на човнах, а взимку, коли на водоймищах ставав лід з задоволенням каталися на ковзанах (і подібних до них засобах) та санчатах.. Рівень рухової активності був надто низьким. Уже в ті далекі часи з'явилась ідея з метою збільшення фізичного навантаження для молоді шукати засоби для компенсації

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНОЗНАВСТВА

недостатку рухової діяльності. Так, вчитель малювання Вінницького реального училища, що на Поділлі, В'ячеслав Коренєв на засіданні педагогічної ради ставить питання: про облаштування в саду училища кегельбана, а також на річці Буг приватної ковзанки і школи початкового плавання для учнів з обов'язковою присутністю вчителя.

Коренєвим була написана записка на засідання педагогічної ради училища у якій обгрунтовано план створення яхт-клуба з назвою «Спорт». Пропозиція Коренєва була прийнята одноголосно і направлена на розгляд високодостойного пана управляючого округом.

Кошти на будівництво яхт-клуба жертвували поміщик Щеніовський і цукрозаводчик Грохольський, також, частину коштів внесли батьки учнів (700 рублів), у розрахунку по два рублі на кожного учня. Невелику суму виділила адміністрація училища.

Яхт-клуб «Спорт» був збудований у 1910 році і знаходився він на острові, який був протяжністю до кілометра, спрямуванням на захід. Невелика ділянка довжиною 100 – 200 метрів була орендована училищем для занять спортом членами клубу. Тут були збудовані: велика купальня, пристань для човнів, шатро для буфета, майданчики для ігор у крокет і кегельбан, а також вбиральня.

Розмір купальні на той час була досить велика, довжина її сягала до 8-ми метрів і шириною до 6-ти метрів, у середині цієї купальні був розміщений басейн, якій був сконструйований з дерева, глибина його сягала до 2-х метрів і розміром 3 на 5 метрів. Ця дерев'яна конструкція і слугувала школою плавання. В купальні високо висіли таблиці з малюнками поширених на той час способів плавання і

стрибків у воду. Малеча барахталась у воді, в одночас дивлячись на малюнки і дуже швидко освоювала техніку плавання.

«Мета діяльності клубу – фізичний розвиток учнів реального училища, спорт іде до цієї мети, поширюючи рухливі ігри на свіжому повітрі, навчаючи плаванню і веслуванню на човнах. Діяльність «Спорту» передбачається з часом розширити» так написано в Статуті яхт-клубу «Спорт».

Вищими організаціями в справах освіти діяльність «Спорту» вважалась цінною у формуванні здоров'я молодого покоління вінничан.

Статут та напрям діяльності і організація роботи яхт-клубу було презентовано Вячеславом Коренєвим експозицією у вигляді макета, світлин та документації на Всеросійських виставках у Києві та Петербурзі. За що, Вінницьке реальне училище було нагороджено Великою золотою медаллю.

У повітовому місті Вінниця, Подільській губернії на початку ХХ століття одним із популярних видів активних занять молоді, був футбол, який на початку 1911 року активно розвивався і був представлений двома командами міста, які формувалися та були створені саме на базі Вінницького реального училища. Саме ця діяльність була поштовхом для подальшого розвитку футболу в інших повітових містах Подільської губернії. Також на базі цих футбольних команд взимку утворились і хокейні команди.

Вже 1912 році у Вінниці появилася популярна гра теніс, яка уже через 1-2 роки виростила декілька здібних гравців. Наступного 1913 року у Вінницькому реальному училищі впроваджувалась «сокольська гімнастика», яка згодом появилася і у комерційному училищі.

Незначні зміни відбулися у законодавстві того часу щодо впровадження здорового способу життя в системі виховання. Впродовж другої половини XIX та початку XX століть в тодішній Росії кількість вищих навчальних закладів збільшилась від шести до дев'яти. Класичну вищу освіту тепер можна було отримати в Петербурзькому, Московському, Київському, Харківському, Юр'ївському, Новоросійському, Варшавському, Казанському і Томському університетах. Студенти продовжували займатись фехтуванням, верховою їздою, танцями, плаванням. Згодом до цих дисциплін додали стрільбу.

Постійною залишалась заборона для студентів на території закладів палити тютюн, окрім спеціально відведених для цього місць.

За здоров'ям вихованців стежив університетський лікар, який безкоштовно оглядав студентів і призначав за необхідністю ліки. Кращі студенти – стипендіати мали змогу лікуватись в університетській лікарні та забезпечувались ліками. Для царської Росії, де соціальні закони практично були відсутні, це стало значним кроком покращення сфері медичного забезпечення студентської молоді.

Висновки. Друга половина XIX – початок XX століття відзначалась появою законодавчих документів, які впровадили в

навчальних закладах як обов'язковий предмет фізичне виховання. Створюється більш чітка законодавча база з питання впровадження та врегулювання здорового способу життя молодого покоління. У цей період впроваджуються в життя різні форми рухової активності за рахунок будівництва спортивних споруд різного спрямування діяльності, придбання спортивного устаткування, інвентаря, спортивного одягу. Прикладом такого підходу може бути постановка фізичного виховання на Поділлі у Вінницькому реальному училищі. На жаль урядова політика в той час також і мала суттєві недоліки. Так, поза увагою залишились діти інваліди, окрім осіб з вадами слуху, зору та відхиленнями розумового розвитку, а мілітариська політика царського уряду перетворила уроки гімнастики на військову муштру. Та ці недоліки не могли зменшити значення та актуальність перетворень у сфері здорового способу життя, котре засвідчило зростання зацікавленості суспільства до цієї важливої проблеми і сприяли її розвитку.

Подальші наукові дослідження стану та збереження здоров'я є на сьогодні однією з головних проблем у кожному цивілізованому суспільстві. Майбутня її перспектива розвитку та вирішення питання здорового молодого покоління пов'язана з подальшим розширенням сучасних форм, засобів і методів виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Брилінг Г. Історія спорту у Вінниці 1907-1917 рр. Вінниця у спогадах. Том 1 Вінниця, 2013. 650 с.
2. Вострокнутов Л.Д. Заповіт віків: здоровий спосіб життя українського народу. Харків 2004. 160 с.
3. Концепція фізичного виховання в системі освіти України. *Фізичне виховання в школі*. 1998 №2. С. 2-8
4. Каросєва Тетяна. Історія має право сподіватись від міста Вінниці блискучого майбутнього. Монографія. Вінниця ТОВ Нілан – ЛТД. 2018. 204 с.

Стаття надійшла до редакції 12 лютого 2026р.